

DEVETNAEST GLEDIŠTA NA EKTRANIZACIJE AMERIČKOG GRAĐANSKOG RATA

DOI: 10.29162/ANAFORA.v4i2.17

Douglas BRODE, Shea T. BRODE i Cynthia J. MILLER, ur., *The American Civil War on Film and TV: Blue and Gray in Black and White and Color*, Lexington Books, Lanham, Boulder, New York, London, 2017., ISBN-13: 978-1498566889, ISBN-10: 149856688X, 271 str.

Iako je od završetka Američkog građanskog rata prošlo više od sto pedeset godina, on je do danas ostao neiscrpna tema brojnih filmova i televizijskih serija. Naime, o Američkom građanskom ratu snimljeno je više filmova i serija nego o bilo kojem drugom dijelu američke povijesti. Interes za ovom, kako se pokazalo, kontroverznom temom odražava se i u znanosti, i to osobito u posljednjih desetak godina, kada je objavljeno više knjiga o ekranizacijama toga rata. Među njima osobito se ističe najnovija – *The American Civil War on Film and TV: Blue and Gray in Black and White and Color* (2017.) – čiji je cilj čitateljima različitih profila ponuditi jedinstvene perspektive o ekranizacijama Američkog građanskog rata od nijemih pa sve do suvremenih filmova.

Povjesničar filma Douglas Brode, suurednik knjiga o filmu Shea T. Brode i kulturna antropologinja specijalizirana za popularnu kulturu i vizualne medije Cynthia J. Miller uredili su *The American Civil War on Film and TV*, zbirku od devetnaest eseja čiji su autori uglavnom američki znanstvenici, s iznimkom jednog kanadskog, britanskog i hrvatskog znanstvenika. Eseji su poredani, koliko je to bilo moguće, kronološkim redosljedom filmova i serija kojima se bave te prema temama koje eseji analiziraju. Zbirku otvara odličan esej Earla F. Mulderinka III. „America’s Civil War: Hollywood vs. History“, koji analizira odnos između prave i filmske povijesti na temelju nekoliko kulturnih filmova koji su nudili manje ili više nerealistične prikaze Američkog građanskog rata. Zatim slijede eseji o prikazu Rata u ranim godinama kinematografije, tj. u nijemim filmovima, u kojima prevladava idealizirani prikaz američkog Juga te se naglašava da simpatije u filmu prema jednoj ili drugoj zaraćenoj strani ovise o razdoblju nastanka filmova i ideologijama koje u to vrijeme prevladavaju. Sljedeća dva eseja bave se istaknutim ličnostima ere zvučnog filma – Scott Allen Nollen i Douglas Brode pišu o utjecaju Johna Forda na stav Amerikanaca prema Građanskom ratu, a Kathy Merlock Jackson i Ray Merlock analiziraju rasne stereo-

tipe u filmovima u kojima glavnu ulogu igra Shirley Temple. Od eseja koji tematiziraju problem žena u Američkom građanskom ratu posebno se ističe „The Golden Age of Hollywood’s Belles: Is Tomorrow, After All, Another Day?“, u kojemu Biljana Oklopić istražuje promjenu u prikazu likova južnjačkih ljepotica, odnosno tradicionalnih ženskih uloga u kontekstu filmova o Američkom građanskom ratu. U „Literary and Cinematic Canon Fire: John Huston’s *The Red Badge of Courage* (1951)“ Gueric DeBona proučava utjecaj konzervativne politike 1950-ih na prikaz Građanskog rata u filmu, a Peggy A. Russo u svojem se zanimljivom radu bavi odnosom povijesne točnosti i poetske vizije u filmu *Gettysburg*. Sljedeća dva eseja proučavaju filmove koji su snimljeni sredinom prošloga stoljeća. U prvom od njih Susan Aronstein i Jeanne Holland prilično grubo kritiziraju produkcije Walta Disneya koje jačaju bjelački identitet, a zanemaruju postojanje rasizma i ropstva. Smatrajući *Dobar, loš, zao* alegorijom za razdoblje Vijetnamskog rata u kojem je i nastao i komentarom svih ratova, David S. Silverman u svojem radu tvrdi da se ovim filmom dekonstruiraju brutalnost i romantizirani prikazi Američkog građanskog rata. Nadalje, Judith Sobré uspoređuje televizijske miniserije *Sjever i Jug* i *The Blue and the Gray*, opisujući kako su na različit način oblikovale stavove gledatelja prema Građanskom ratu. Esej „Documentary as an Art Form: Ken Burns’s ‘Creative’ Dramatization of the Civil War“ Martina J. Manninga i Douglasa Brodea kritički je osvrt na jedanaestosatni dokumentarni film *The Civil War*. Posljednju grupu predstavljaju eseji koji obrađuju filmove snimljene u 21. stoljeću. U prvom od njih Gregory Perreault bavi se temom ratnikova povratka kući u filmu *Studengora*, nastalog nakon napada 11. rujna te, uspoređujući ga s filmovima nastalima nakon Drugog svjetskog rata, pronalazi usporedbe u pristupu temi ratne traume. Beth Jane Toren u svojem eseju tumači Tarantinove filmove *Odbjegli Django* i *Mrska osmorka* kao kritiku današnjih rasnih odnosa i simpatije publike prema Američkom građanskom ratu. Posljednji rad pod nazivom „Brother Against ... Monster: Hidden Stories of the Civil War“ objašnjava filmove o Građanskom ratu nadnaravne tematike kao komentar na grozote rata i prirodu humanosti.

The American Civil War on Film and TV: Blue and Gray in Black and White and Color daje izniman doprinos literaturi o ekranizacijama Američkog građanskog rata upravo zbog širokog raspona ekranizacija koje obuhvaća, pluralizma gledišta i velike raznolikosti tema. Naime, autori eseja analizirali su filmove od samih početaka kinematografije, odnosno nijemih filmova pa sve do danas, što je raspon od preko jednog stoljeća. U knjizi su se našli gotovo svi važniji

filmovi o toj temi, među ostalima *Rođenje jedne nacije* (1915.), *Zameo ih vjetar* (1939.), *Fort Apache* (1948.), *The Red Badge of Courage* (1951.), *Dobar, loš, zao* (1966.), *Glory* (1989.), *Gettysburg* (1993.), *Studengora* (2003.) i *Odbjegli Django* (2012.), ali i televizijske serije *Sjever i Jug* i *The Blue and the Gray* te dokumentarni film *The Civil War* (1990.). Drugim riječima, za razliku od drugih knjiga o toj temi, *The American Civil War on Film and TV* ne obuhvaća samo brojne filmove nego i serije i dokumentarni film, ali ne odlazi u širinu proučavanja popularne kulture općenito. Iznimnosti ove knjige ponajviše doprinosi heterogenost analiziranih tema, koje sežu od problema rasizma preko prikaza južnjačkih ljepotica pa sve do kontroverznih povijesnih pitanja poput uzroka rata. Raznolikost tema postignuta je angažmanom čak 23 autora iz različitih područja – među ostalim iz područja medija, filma, književnosti, kulture, povijesti i knjižničarstva – što je rezultiralo publikacijom u kojoj je tema ekranizacije Američkog građanskog rata obrađena iz širokog spektra perspektiva. Iako su autori eseja većinom sveučilišni profesori, knjiga nije namijenjena samo znanstvenicima koji se bave filmom i poviješću, nego i ljubiteljima popularne kulture i filmova o Američkom građanskom ratu, kojima će pružiti informacije, ali ih i zabaviti. Međutim, u nekim slučajevima dolazi do nesklada u načinu pisanja; naime, dok većina autora teme obrađuje na znanstveni, ali pristupačan način, u nekim se esejima tek opisuje radnja filmova uz nekoliko kritičkih komentara, što možda neće ispuniti očekivanja znanstvenika, ali može biti korisno i zanimljivo širem krugu čitatelja.

Nudeći svojim čitateljima širok spektar tema, *The American Civil War on Film and TV* odraz je devetnaest gledišta na ekranizacije Američkog građanskog rata od samih početaka kinematografije pa sve do danas. Kao jedinstvena zbirka eseja, *The American Civil War on Film and TV* nezaobilazna je literatura za znanstvenike zainteresirane za Američki građanski rat na filmu i televiziji, ali i za ljubitelje filmova i televizijskih serija o toj kontroverznoj temi iz povijesti SAD-a.

Sanja MATKOVIĆ